

VÄSTERÅS STIFT

Historia har alltid varit en av mina hemliga laster. Därför är det med stor glädje jag läser om John Cullberg. Han var biskop i Västerås under händelserika årtionden som ligger nära oss men ändå långt borta. Det är alltid spännande att se en tidsepok genom en enskilds liv.

BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING.
Vid definitiv eftersändning återsändes försändelsen med ny adress till:
Verbum AB c/o: Xzakt Kundrelation AB Fältskärsleden 10 802 80 Gävle

Västra kyrkogatan 9, 722 15 Västerås • Tel: 021-17 85 25 • hanna.wallsten@svenskakyrkan.se

HANNA WALLSTEN stiftsredaktör

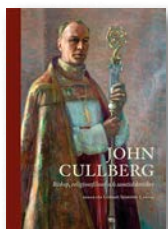
Omstridd biskop skildras i ny bok

BOK

John Cullberg. Biskop, religionsfilosof och samtidskritiker

Redaktör Lennart Sjöström.
Artos förlag (2023)

Den på sin tid omstridda Västerås-biskopen John Cullberg, presenteras i en ny bok som lyfter fram hans engagemang för ungdomar, stiftsgården och stiftets blomstring. Men även hans förhållande till nazismen. Birgitta Larsson, historiker och tidigare direktör för Svenska kyrkans mission, har läst boken.

JOHN CULLBERG var nummer 62 i raden av Västerås-biskopar. Hans liv och arbete presenteras i en gedigen volym som just publicerats John Cullberg, Biskop, religionsfilosof och samtidskritiker. Boken ger en fyllig bild av den man och hans familj som bebodde biskopsgården under perioden 1940–1962.

John Cullberg föddes 1895 och växte upp i en prästfamilj på västkusten. Tidigare Strängnäs-biskopen Jonas Jonson beskriver olika skeden av John Cullbergs liv i boken. Cullberg prästvigdes 1928 efter akademiska studier i Göteborg och Uppsala.

Samma år gifte han sig med Eva Virgin. Hon hade börjat läsa medicin i Uppsala men när hon gifte sig gav hon upp planerna att bli läkare. Det var ont om akademiska tjänster för teologer, därför blev prästtjänsten i Balingsta utanför Uppsala en trygghet för den växande familjen.

CULLBERG FICK en gedigen erfarenhet som kyrkoherde men någon helhjärtad församlingspräst var han inte, enligt Jonson. Det plågade honom. "Det kan tyckas obegripligt att ett litet lantpastorat skall på detta sätt lägga beslag på en frisk karls arbetsdag", skrev Cullberg. Det tog tid att vara Kristna studentrörelsens ordförande. Han fortsatte dessutom sina akademiska studier, som så småningom resulterade

i en doktorsavhandling i religionsfilosofi där han introducerade den i Sverige ännu okände Martin Buber.

Han måste också ägna sig åt den växande familjen. Mellan 1929 och 1939 föddes fem barn.

EINAR BILLING avled på sin post som biskop i Västerås 1939. John Cullberg valdes med bred marginal till hans efterträdare och vigdes till biskop den 22 september 1940. "Ung och spänstig gick John Cullberg i processionen. Om Billing, märkt av depressioner och kroppslig svaghet, varit inåtvänd, böjd och bedjande och lutat sig mot staven och famlat efter orden, var Cullberg glad, trygg och kraftfull när han axlade sitt uppdrag", skrevs det i stiftskronikan 1940.

Cullberg var ivrig att komma ut i stiftet. Men han hann knappt flytta in i Biskopsgården förrän det blåste upp till storm kring det herdabrev som alla nya biskopar förväntades skriva. Ofta väckte herdabreven uppmärksamhet, men sällan sådan uppståndelse som detta. Cullberg bekände sig till Kristus som kyrkans och den enskildes enda kraftkälla i en mörk tid. Cullberg värnade om de kyrkliga ledarnas bestämmanderätt över kyrkan. Han blev även på andra punkter starkt ifrågasatt. Genom hela livet fick han försvara sig gentemot dem som hävdade att han var beredd att acceptera totalitära styrelse-skick så länge de inte begränsade kyrkans frihet. En del påstod att han rent av var nazistiskt anstruken.

Två bidrag i boken av Birgitta Brodd behandlar denna fråga ingående. Andra teologiska aspekter på herdabrevet ledde också till ekumenisk kritik från EFS.

MEN UNDER åren efter kriget var det inget som hindrade Cullberg att bygga upp kyrkan i det vidsträckta stiftet. Cullberg arbetade aktivt för att rusta hela gudsfolket, både kvinnor och män, att medverka i gudstjänst och diakoni. Han ville modernisera kyrkan på alla nivåer. Rekrytering av präster blev så framgångsrik att inte alla kunde beredas anställning.

John Cullberg var biskop i Västerås stift 1940-1962. Han tog bland annat initiativ till Stiftsgården Rättvik, som mötesplats för unga. FOTO: MAGNUS ARONSON

Sonen Johan ger det mest personliga och starkaste bidraget i boken för tecknandet av biskop Cullbergs bild och karaktär.

Kyrkans framtid var givetvis de unga. För att stärka ungdomsarbetet. Uppmuntrade Cullberg prästerna att ge bibelstudiet en central plats. Det aktiva sätt att läsa Bibeln som kommit att kallas "Västeråsmetoden" spreds över landet. Men om kyrkan skulle nå utanför sina egna sammanhang dög det inte att bara läsa Bibeln. Ett samarbete med idrottsrörelsen var mera lovande. Cullberg var själv mycket sportintresserad. Han blev en passionerad tennis-spelare och utövade denna sport varje vecka långt upp i åren.

ETT SÄRSKILT viktigt och bestående initiativ av biskop Cullberg blev Stiftsgården i Rättvik. Den byggdes som en ungdoms- och mötesplats för kyrka och samhälle och finansierades delvis av näringslivet. Stiftsgården invigdes 1952. Där hölls en serie konferenser om kristendomen och kriget, för att ge vägledning åt landets kristna. Där samlades pacifister och militärer, teologer och opinionsbildare. Cullberg stod själv som inbjudare och ledde överläggningarna. Där och vid många andra tillfällen deltog filosofen

Alf Ahlberg som ofta vistades på Stiftsgården.

Utifrån Stiftsgården växte också bruket av retreat fram som blev grunden till retreatgården St Davidsgården. En viss oklarhet om vad en retreat var dröjde sig kvar. I Rättvik talades det om "grubbelbua" på Kaplaberget, i dagspressen kallades den "klostret i Dalaskogen".

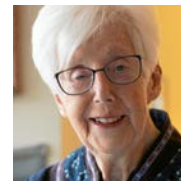
1947 BESLÖT Svenska kyrkans biskopar på initiativ av Cullberg, att börja en ny insamlingsorganisation. Den fick namnet Svenska Kyrkohjälpen, till förmån för krigets offer i Europa. Kyrkohjälpen skulle samordna insamlingar i de 13 stiftet och kanalisera pengarna genom i första hand Kyrkornas världsråd till olika projekt i Europa. En rikskommitté utsågs med Cullberg som ordförande. Under de följande tio åren var Cullberg en av Svenska kyrkans främsta företrädare i ekumeniska och internationella sammanhang.

Prästerna i Västerås stift var stolta över sin handlingskraftige biskop. Han delade information från sina resor med dem, särskilt om kyrkornas situation bakom järnridån.

SONEN JOHAN ger det mest personliga och starkaste bidraget i boken för tecknandet av biskop Cullbergs bild och karaktär. Johan Cullberg blev själv en av landets mest kända psykiater men avled kort tid innan denna stora bok om fadern publicerats. Han skildrar familjens bekym-

mer och omsorg om den mångbegåvade men sjuklige brodern Erland, mest känd som konstnär. Hans förstlingsverk kan fortfarande ses målade på väggarna i hans rum i biskopsgården i Västerås. Familjen i övrigt bestod av dottern Carin, porträttmålare, sönerna Staffan, konstvetare och senare chef för Statens Konstråd och Göran, som blev läkare. Biskopinna Eva Cullberg, barnens mor, blev känd och uppskattad i Västerås för den särskilda omsorg hon hade om de intagna på fängelset och deras familjer. En midsommar bjöd hon alla internerna på lunch i biskopsgårdens stora trädgård. Då hon fyllde 50 lär hon ha uppvaktats av en delegation intagna som överlämnade en förgylld kofot i trä.

DETSISTA bidraget i den 519 sidor stora boken står vår nuvarande Västerås-biskop för. Mikael Mogren skriver om Arvet efter John Cullberg i Västerås stift. Bland annat berättar han om biskopsstolen i Biskopsgårdens kapell. Den liknar de senmedeltida korstolarna i Domkyrkan. På bänkskivan hade Cullberg ristat in en karta över stiftets alla församlingar. "Kartan gör bönen taktill, så under completoriet kan jag föra fingertopparna över stiftets alla församlingar."

BIRGITTA LARSSON

Skyltning & utsmyckning
utifrån den tilltänkta miljön.

RN
ROSENGREN & NILSSON
GROUP

Läs mer

www.rngroup.se